

Regnskapsrapport Helse og velferd Del 1 og 2

Melhus kommune, 27.1.2026

Ansvarlig forvaltningsrevisor: Arve Gausen

Følgende merforbruk og avvik ble avdekket i Helse og velferds enheter – Delrapport 1

Enhet Administrasjon - merforbruk på 21,7 millioner kroner i 2024.

- Merforbruk utskrivningsklare pasienter på 8,8 millioner kroner.
- Merforbruk lønnskostnader i Helse- og velferdskontoret på 3 millioner (2,4 mill. økt omsorgslønn).
- Kjøp av tjenester i NAV Skaun kommune - merforbruk på 11,8 millioner.

Enhet Arbeid og helse – mindreforbruk på 1,8 millioner

- Andre statlige overføringer økte med 4,2 mill.
- Økt tilskudd ressurskrevende brukere med 7,9 mill.
- Økte utgifter til interkommunal legevakt på 1,7 millioner kroner.

Enhet Bo- og aktivitet - merforbruk på 25 millioner kroner i 2024.

- Merforbruk lønn og vikarer med 10 millioner kroner. Avdelingene har prioritert å opprettholde tjenestene fremfor å holde seg innenfor budsjett.
- Redusert statstilskudd for ressurskrevende brukere med 15 millioner kroner.

Enhet Familie, forebygging og mestring – mindreforbruk på 2,5 millioner kroner i 2024

- Økt statstilskudd for ressurskrevende brukere med 17 millioner kroner.
- Merforbruk kjøp av tjenester til brukerstyrt personlig assistanse med 9,8 millioner kroner.
- Merforbruk på barnevernstiltak med 2,2 millioner kroner.

Enhet Hjemmetjeneste - merforbruk på 13,6 millioner kroner i 2024.

- Merforbruk lønn og vikarer utgjorde om lag 18 millioner kroner.
- Økte inntekter fra statstilskudd og refusjoner var 2,9 millioner kroner høyere enn regulert budsjett.

Enhet Institusjonstjenester – merforbruk 11,2 millioner kroner i 2024

- Merforbruk lønn og vikarer utgjorde om lag 18 millioner.
- Økte inntekter fra brukerbetaling, statstilskudd og salg med 6 millioner kroner.
- Identifisert noe feilføring knyttet til nattevakt og refusjoner mellom avdelingene.

Enhet Flyktningetjenesten - merforbruk på 1,9 millioner kroner i 2024.

- Merforbruk introduksjonsstønad med 2,6 millioner kroner.
- Andre statlige refusjoner knyttet til voksenopplæringen ble redusert med 5,6 millioner kroner sammenlignet med 2023.
- Flyktningetilskuddet ble redusert med 8,6 millioner kroner sammenlignet med 2023.

Merforbruk Helse og velferd i delrapport 1:

Helse og velferd totalt hadde et merforbruk på 69,4 millioner i 2024.

Delrapport 2 – faktaundersøkelse Helse og velferd 2024

Problemstillinger:

Er lovkrav og kommunens rutiner for budsjettoppfølging fulgt innen Helse og velferd i 2024?

- Økonomirapportering, prognoser, avvik og forslag til tiltak:
 - enhetsleder til kommunalsjef Helse og velferd
 - fra kommunalsjef Helse og velferd til Rådmannen
 - fra Rådmannen til politisk nivå om Helse og velferd
- Er lederavtaler som regulerer økonomiansvar etablert og fulgt opp i administrative lederledd?

Undersøkelsen skal i tillegg inneholde beskrivelse av følgende elementer:

- Kommunens system for å sikre likviditet til å dekke løpende utgifter i 2024
- Utvikling i årsverk innen Helse og velferd i 2024
 - herunder bruk av overtid og vikarinnleie i 2023 og 2024

Metode faktaundersøkelse Del 2

- Intervju:
 - Konstituert Rådmann, Økonomisjef, Regnskapsleder, Økonomirådgiver, Kommunalsjef Helse og velferd.
 - Enhetsledere for hjemmetjenesten, institusjon, bo og aktivitet, flyktningetjenesten og voksenopplæringa.
 - Avdelingsledere for rådhusvegen bofelleskap, Nedre Melhus hjemmetjeneste og Buen korttidsavdeling.
 - Tidligere rådmann og økonomisjef ville ikke la seg intervju i undersøkelsen.
- Dokumentgjennomgang av saksdokumentasjon som har vært relevant for økonomisk rapportering i Helse og velferd.

Budsjettoppfølgning - økonomisystem

- Framsikt som system gir gode muligheter for økonomisk oppfølging
- Innføringen av økonomisystemet i 2024 ble begrenset av:
 - Overføring av variabel lønnsdata var i mange tilfeller mangelfull eller feil.
 - Manglende skriftlige rutiner på manuell kontroll av lønnsdata i avdelingene.
 - Tilgangen til regnskapstall i Framsikt var forsinket.
 - Opplæringen av ansatte var ikke tilstrekkelig.
- Innføring av flere systemer for ansatte i Helse og velferd samtidig svekket forutsetningen for effektiv økonomistyring.
 - Innføring av Helseplattformen

Budsjettoppfølgning - Rapportering

Melhus kommune i 2024 har lagt frem to tertialrapporter til politisk behandling, i juni og oktober, samt en budsjettsaldering i desember.

- Krav om rapportering minst to ganger i året til kommunestyret er oppfylt.
- Rapportene omfatter økonomisk status for kommunen samlet og for Helse og velferd.
- Tallgrunnlaget og kommentarer er lagt ved som egen rapport og ikke i saksfremlegget – mindre tydelig for beslutningstakere å se sammenhengen.
- Behovet for budsjettregulering for å skape budsjettbalanse tydeliggjøres ikke tilstrekkelig i saksfremlegget.
- Tertialrapport 1 og 2 rapporterte et merforbruk på 23 og 24 millioner i 2024.

Budsjettoppfølgning - Rapportering

KL § 14-5 - Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.

- Det ble ikke fremmet konkrete forslag til budsjettreguleringer i saksfremlegget i første og andre tertialrapport.
- Manglende budsjettreguleringer i saksfremlegget fremstår som en mangel for Helse og velferd, utfra kommunelovens krav.
- Datagrunnlaget viser store avvik mellom tertialrapportene og rapportering internt fra Helse og velferd:
 - Tertialrapport 2 viser 24,4 mill. i merforbruk, Helse og velferd meldte 40,2 mill.
 - Saldering av budsjettet viser 35,6 mill. i merforbruk, mens Helse og velferd meldte 62 mill.

Budsjettoppfølgning - Rapportering

- Justeringer av tallgrunnlaget i budsjettet, særlig i forbindelse med salderingen i desember, ble gjort uten tydelig dokumentasjon
- Saksfremlegget i tertialrapportene ga kommunestyret:
 - Manglende grunnlag for å vurdere alternative løsninger for finansiering av merforbruket i Helse og velferd.
 - Fremgår i stedet at Rådmannen selv skulle arbeide for å oppnå budsjettbalanse. Manglet et skriftlig grunnlag for dette arbeidet.
 - Svekker kommunestyrets mulighet til å vurdere realismen i tiltakene og de mulige konsekvensene disse hadde.
 - Rapporteringen fra Helse og velferd var mer i tråd med den økonomiske situasjonen, enn saksfremlegget i tertialrapportene.

Lederoppfølging og lederavtaler

- Det forelå lederavtaler mellom Rådmannen, kommunalsjef og enhetsledere i 2024 , og at disse regulerer det økonomiske ansvar – ikke avdelingsledere
- Ble ikke gjennomført formell dialog mellom Rådmannen og kommunalsjef etter rapporteringene i første og andre tertial, - ikke funnet dokumentert
- Det er begrenset grad systematiske spor av lederoppfølging mellom nivåene i Helse og velferd i Framsikt.
- Kommunalsjef og økonomirådgiver varslet gjentatte ganger om merforbruk – ble ikke fulgt opp med saker om budsjettregulering eller politisk behandling

Likviditetsstyring i Melhus kommune

- Kommunen har fastsatt bestemmelser for likviditetsstyring i sitt finansreglement.
- Kommunen i 2024 opplevde betydelige utfordringer med likviditeten, særlig mot slutten av året:
 - Kommunen lånte midler midlertidig fra en kirkekonto for å sikre lønnsutbetalinger - ikke politisk rapportert da det oppsto.
 - Rapportering av historiske tall – ikke vurdering av fremtidig utvikling.
 - Manglet systematisk oppfølging til tross for føringer i finansreglementet.
 - Finansreglementet har sentrale elementer for likviditetsstyring – praksis for oppfølging og rapportering kan det stilles spørsmål om.

Årsverk

- Ved inngangen av 2024 var det 553,28 årsverk, ved utgangen av juni var det 550,29, det øker til 566,4 årsverk ved utgangen av året.
 - Økning på om lag 13,1 årsverk i løpet av 2024 totalt for Helse og velferd.
 - Nav sosial hadde 17,1 årsverk 1.1 og 31.12 var redusert til 2,65 årsverk – Årsverkene ble deretter utgiftsført som kjøp av tjenester fra Skaun fra 1.7.2024 og ikke ført som årsverk i Helse og velferd.
- Endringene i årsverk i Helse og velferd i 2024 i stor grad er styrt av brukerbehov, prosjekter og organisatoriske endringer, og at økning og reduksjon fordeler seg ulikt mellom tjenestene

Vikar og overtid i 2023 og 2024

Tall i kroner	2024	2023
Utgifter til vikar	52 835 460	46 906 552
Kjøp av private tjenester	27 442 146	32 217 280
Utgifter til overtid	9 964 404	9 740 612
Sum utgifter til vikar, private tjenester og overtid	90 242 010	88 864 444

Vikar og overtid

- Bruk av vikarer og overtid er en av flere årsaker til merforbruk i 2024.
- Høyt sykefravær, behov for kontinuitet i tjenestene og lav grunnbemanning har bidratt til et vedvarende vikarbehov.
- Tilgangen på kvalifiserte vikarer har vært begrenset, og enhetene har derfor ofte brukt egne ansatte på overtid.
- Helse og velferd manglet systematisk oppfølging av vikar- og overtidsbruk i 2024.
- Oversikt over samlet ressursbruk, samt sikrere rutiner for godkjenning og oppfølging av å leie inn og overtid er sentrale elementer.

Hovedoppsummering

- Innføring av økonomisystemet Framsikt hadde flere utfordringer i innføringsfasen, sammens med andre digitale systemer.
- Melhus kommune har oppfylt kommunelovens krav om rapportering om utvikling i inntekter og utgifter minst to ganger i året til kommunestyret.
- Det ble ikke lagt fram konkrete forslag til budsjettreguleringer i saksframlegget til første og andre tertialrapport for Helse og velferd - ikke samsvar med kommunelovens krav.
- Manglende dokumentasjon og ulik rapportering av merforbruk – både internt i administrasjonen og til det politiske nivået – utgjorde vesentlige svakheter i kommunens økonomiske styring.

Hovedoppsummering

- Den økonomiske oppfølgingen av merforbruket var i liten grad dokumentert i internt rapporteringssystem i Framsikt.
- Det forelå lederavtaler mellom rådmannen, kommunalsjef og enhetsledere i Helse og velferd, som regulerer det økonomiske ansvaret. Det var ikke etablert lederavtaler med avdelingsledere.
- Revisor oppsummerer med at Melhus kommune i 2024 bare delvis hadde et fungerende system for likviditetsstyring. Perioder med svak likviditet og oppfølging hvor politisk rapportering manglet.

Hovedoppsummering

- Totalt var det en samlet økning på om lag 13,1 årsverk i Helse og velferd, tallene inkluderer en reduksjon av årsverk til NAV som ble overført til Skaun kommune.
- Melhus kommune i 2024 hadde utilstrekkelig styring og kontroll med bruk av vikarer og overtid innen Helse og velferd.
- Manglet systematisk oppfølging eller felles rutiner for godkjenning og analyse av bruk av vikarer og overtid.